

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн та архітектура	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Графічний дизайн	Рік навчання	3
Галузь знань	В Культура, мистецтво	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	та гуманітарні науки	Семестр	5
	B2 Дизайн		

ШРИФТ

3 семестр (осінь-зима)

Викладач: док. філософії (Ph.D) Пандирєва Єлизавета Андріївна

E-mail: art_calligraphy@ukr.net

Заняття (перша група) по суботах (25,5 годин)

Заняття (друга група) по суботах (25,5 годин)

Заняття (третя група) по суботах (25,5 годин)

Заняття (четверта група) по суботах (25,5 годин)

Консультації: індивідуально зі студентами у робочий час.

Адреса: вул. Мистецтв 11

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Для **дистанційних занять** використовується програма Zoom за певним розкладом (посилання надаються у внутрішній групі Telegram). Інша комунікація (консультації) відбувається шляхом листування у Telegram.

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування:

- 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — АСП);
- 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть;
- 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача.

Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються після лекційних занять у робочі дні.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Шрифт» є певний обсяг знань з дисциплін «Основи композиції», «Кольорознавство», «Робота в матеріалі» та «Проектування». Студент отримує повну підтримку у створенні шрифтових творів з боку викладача.

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн та архітектура	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Графічний дизайн	Рік навчання	3
Галузь знань	В Культура, мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	та гуманітарні науки	Семестр	5
	B2 Дизайн		

ШРИФТ

3 семестр (осінь-зима)

Викладач: док. філософії (Ph.D) Пандирєва Єлизавета Андріївна

E-mail: art_calligraphy@ukr.net

Заняття (перша група) по суботах (25,5 годин)

Заняття (друга група) по суботах (25,5 годин)

Заняття (третя група) по суботах (25,5 годин)

Заняття (четверта група) по суботах (25,5 годин)

Консультації: індивідуально зі студентами у робочий час.

Адреса: вул. Мистецтв 11

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Для **дистанційних занять** використовується програма Zoom за певним розкладом (посилання надаються у внутрішній групі Telegram). Інша комунікація (консультації) відбувається шляхом листування у Telegram.

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування:

- 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — АСП);
- 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть;
- 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст* — *doc, docx, ілюстрації* — *pdf*. Окрім роздруків для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача.

Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультавання з викладачем в стінах академії відбуваються після лекційних занять у робочі дні.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Шрифт» є певний обсяг знань з дисциплін «Основи композиції», «Кольорознавство», «Робота в матеріалі» та «Проектування». Студент отримує повну підтримку у створенні шрифтових творів з боку викладача.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Демонстрація презентацій студентських робіт за минулі роки з методичного фонду. Ознайомлення студентів та застосування додаткової літератури з дисципліни.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

1. Пандирева Є. Аналіз способів створення каліграфіті. *Традиції та інновації у вищій архітектурно-художній освіті [Сер.] Візуальні мистецтва, реставрація: зб. наук. пр. Х.: ХДАДМ, 2019. №3. С.37-44* <https://tihae.org/pdf/t2019-03-06-Pandyreva.pdf>.

2. Пандирева Е. Базовые художественные элементы как основа рукотворных графических надписей в визуальной среде города. *The European Journal of Arts [Сер.] Искусствоведение. Теория и история искусств: сбор. науч. тр. Вена: Premier Publishing s.r.o., 2021. №2 С. 60-65* https://ppublishing.org/media/uploads/journals/journal/Art-2_2021_TL.pdf.

3. Пандирева Є. Використання кольору в рукотворних графічних написах, як одна з умов гармонізації візуального середовища у місті. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка [Сер.] Мистецтвознавство: зб. наук. пр. Дрогобич, 2021. Т. 3, №37 11-19* http://www.aphn-journal.in.ua/archive/37_2021/part_3/4.pdf.

4. Пандирева Є. Мистецтво рукотворного графічного напису у візуальному середовищі міста: морфологічний аспект. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management), 2022. №2(46) С. 86-94* <http://kelmczasopisma.com/ua/viewpdf/8521>.

5. Пандирева Е. Особенности строения букв, как базовых элементов рукотворных графических надписей в визуальной среде города. *Научно-практический журнал «Искусство и культура» [Сер.] Искусствоведение: сбор. науч. тр. Беларусь: Витебский государственный университет имени П. М. Машерова, 2021. №2(42) С. 44-48* <https://rep.vsu.by/bitstream/123456789/28407/1/44-48.pdf>.

6. Пандирева Є. Художній образ як невіддільний складник рукотворного графічного напису у візуальному середовищі міста. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка [Сер.] Мистецтвознавство: зб. наук. пр. Дрогобич, 2021. Т. 2, №44 С. 80-87* http://www.aphn-journal.in.ua/archive/44_2021/part_2/13.pdf.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Обов'язкові матеріали:

1й модуль: папір (ватман ГОЗНАК), простий олівець, ластик, кольорові олівці, гуаш, акварель, маркери, пастель, пензлі (круглі або плоскі) та ін.

2й модуль: папір (ватман ГОЗНАК або Fabriano), чорна туш, ширококінцеві та гострокінцеві пера, лінійка, простий олівець, ластик.

Додаткові матеріали: круглокінцеве пір'я, брашпени, колапени, рейсфедери, леза, калами, «вуличні» маркери, губки тощо, а також холсти, мелований папір, папери з різною текстурою тощо.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни є: підготовка студентів до роботи із шрифтом, який є важливою складовою частиною графічного дизайну, що посприяє вивченню основних профілюючих дисциплін ОПП «Графічний дизайн»: «Шрифт» (4 та 5 семестри), «Комплексне проектування шрифту»,

«Дизайн цифрового шрифту», «Типографіка» та ін.

Завдання дисципліни полягають в розвитку знань щодо видів, стилів та напрямів шрифтів; ознайомленні студентів з відмінностями побудови рукописного та рисованого шрифту, а також з морфологією, першоелементами художньої виразності, роль кольору, художнього образу та властивості взаємодії простору літер з площиною аркуша. Отримані практичні навички побудови грамотної шрифтової форми забезпечує творче оперування зі шрифтовими елементами. Також, студенти набувають естетичних засобів гармонізації шрифтових форм у творчих композиціях.

Дисципліна забезпечує загальні та спеціальні (фахові) компетентності:

ЗК 1 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 6 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні компетентності:

СК 1 Здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну

СК3 Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну.

СК 10 Здатність застосовувати знання прикладних наук у професійній діяльності з графічного дизайну.

Програмні результати навчання:

РН 1 Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.

РН 4 Визначати мету, завдання та етапи проектування.

РН 6 Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні.

РН 7 Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.

РН 8 Оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію.

РН 9 Створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання

РН 11 Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.

РН 12 Дотримуватися стандартів проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності.

РН 13 Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну.

РН 14 Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації і творчого самовираження;

застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається володінням технічних навичок при створенні різних видів шрифтових робіт.

Дисципліна вивчається протягом семестру 2 курсу (102 години). Курс має 2 модулі і 4 теми:

Тема 1. <i>Обрати один графічний напис</i> (чорно-білий/кольоровий). Композиція змінюється в залежності від вимог до завдань. Напис має містити від 15 літер і більше (кирилиця/латиниця). Формат виконання А4: – РИСОВАНИЙ НАПИС (<i>звичайна графема</i>); – РИСОВАНИЙ НАПИС (<i>ламана графема</i>).
Тема 2. КОПІЯ АЛФАВІТУ FRAKTUR (формат виконання А4).
Тема 3. Вправа "Квадрат" (формат виконання А4).
Тема 4. <i>Обрати той самий графічний напис, що і в першому завданні</i> (чорно-білий/кольоровий). Композиція змінюється в залежності від вимог до завдань. Напис має містити від 15 літер і більше (кирилиця/латиниця). Формат виконання А4: – РУКОПИСНИЙ НАПИС (<i>звичайна графема</i>); – РУКОПИСНИЙ НАПИС (<i>ламана графема</i>).

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни передбачає виконання:

Модуль 1.

ВІДМІННОСТІ РИСОВАНОЇ ТА РУКОПИСНОЇ ГРАФЕМИ

Завдання спрямовані на ознайомлення із спеціальною термінологією, класифікацією видів стилів та напрямів рукописного та рисованого шрифту, впливу способів створення на утворення літерної форми, особливостями морфології, а також ознайомлення з художніми засобами виразності, які задають літері конструктивність, об'єм, оптичну ілюзію, роль оздоблення та ін.

Модуль 2.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ РИСОВАНОГО ТА РУКОПИСНОГО АЛФАВІТУ

Завдання спрямовані на поглиблення вивчення закономірностей побудови рисованого та рукописного шрифту завдяки графічному аналізу робіт відомих шрифтарів, вуличних художників та каліграфів, а також шляхом розробки власного рисованого або рукописного графічного алфавіту, створеного латинською або кириличною системою письма.

Метод повідомлення нових знань — практична робота в процесі виконання завдань.

Мета запропонованих завдань — навчитися відрізняти особливості графеми рисованої від рукописної, а також вміти грамотно їх деконструювати, використовуючи експериментальний підхід. Вивчення відбувається за принципом послідовного ускладнення учбових задач. Розвиток у процесі навчання здійснюється за рахунок спільного спілкування між студентами та викладачем, що є запорукою позитивного результату. Основними дидактичними принципами, покладеними в основу викладання дисципліни є:

— головний принцип навчання, від простого до складного;

— виконання необмеженої кількості способів та прийомів поєднання літерних елементів, заради набуття досвіду в роботі з рисованими та рукописними шрифтами;

— усвідомлення матеріалу через методичні взірці;

— систематична робота над особистісним розвитком студентів.

За термін навчання студенти мають працювати з поставленою задачею викладача дисципліни, з рекомендаціями та консультаціями. Керівник курсу повинен мати індивідуальний підхід до бачення при створенні різних видів шрифтових робіт. Викладач має заохочувати та розвивати нестандартність мислення у студентів. Розвиток у процесі навчання здійснюється не тільки змістом навчального матеріалу, але й особистістю викладача та стилем спілкування зі студентами.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів етапів процесу роботи виконаних завдань. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. За координацію процесу занять та сприятливу атмосферу відповідальність несе викладач. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі нових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання. Викладач повинен створити комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

Під час занять дистанційно необхідно вимкнути звук телефонів (або Zoom у випадку дистанційних занять). За необхідності студент має спросити дозволу вийти з аудиторії (покинути Zoom).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини, викладач має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з адміністрацією та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Вітається власна думка тлумачення з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, студент має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідною практичною роботою. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни і його можливого подальшого відрахування. Додаткові заняття з такими студентами не передбачені. Відсутність практичних завдань на поточних переглядах унеможливорює отримати студентові оцінку за навчальний семестр.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час написання академічної постановки або написання домашніх завдань виявлено плагіат – тобто суттєве запозичення або копіювання в практичній роботі чужих матеріалів або творів мистецтва, студент зобов'язаний його переробити, тому що в цьому випадку бал за роботу буде суттєво знижений. Оскільки плагіат у будь-якому прояві суперечить з поставленою метою дисципліни. Якщо факт академічної не доброчесності зафіксований на екзаменаційному перегляді також унеможливорює студентові отримати бал за роботу, або оцінювання відбудеться частково, отримуючи тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю чи не мають факту виявлення плагіату. Корисні посилання: <https://zakonodavstvo.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ (на третій семестр)

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Год ин	Рубіжний контроль
------	------	----------------	-------	-----------	----------------------

Модуль 1. ВІДМІННОСТІ РИСОВАНОЇ ТА РУКОПИСНОЇ ГРАФЕМИ					
09.2026	1	лекційні, практичні	Вступ до курсу. Основні поняття, спеціальна термінологія.	2	
09.2026	2	лекційні, практичні	Загальні закономірності побудови рисованої графеми, особливості літерної форми, роль додаткових оздоблюючих елементів; композиційні особливості рисованих написів. Завдання: <u>Обрати один графічний напис</u> (чорно-білий/кольоровий). Композиція змінюється в залежності від вимог до задань. Напис має містити від 15 літер і більше (кирилиця/латиниця). Формат виконання A4: <u>рисований напис</u> (звичайна графема);	14	
09.2026				2	Поточний перегляд
09.2026	3	лекційні, практичні	Аналіз деконструкції графеми, що створена рисованим способом; вплив ілюзії простору, об'єму, передача фактурності, ритми та інше на літерну форму та її сприйняття; принципи взаємозв'язків літерних елементів у написі та «ефект цільності» у композиції, значення вибору художніх засобів виразності. Завдання: <u>Обрати один графічний напис</u> (чорно-білий/кольоровий). Композиція змінюється в залежності від вимог до задань. Напис має містити від 15 літер і більше (кирилиця/латиниця). Формат виконання A4: <u>рисований напис</u> (ламана графема).	20	
10.2026				2	Поточний перегляд
10.2026	4	лекційні, практичні	Ознайомлення з основними каліграфічними стилями, технічними прийомами та значення вибору техніки письма на сприйняття літерної форми. Завдання: копія алфавіту FRAKTUR (формат виконання A4).	10	
10.2026				2	Поточний перегляд
Модуль 2. ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ РИСОВАНОГО ТА РУКОПИСНОГО НАПИСУ					

10.2026	5	лекційні, практичні	Аналіз деконструкції графеми, що створена рукописним способом; принципи поєднання літерних елементів та «ефект цілності» у композиції; значення вибору художніх засобів виразності; роль додаткового оздоблення літерної форми. Завдання: вправа «Квадрат» (формат виконання А4).	20	
11.2026				2	Поточний перегляд
11.2026	6	лекційні, практичні	Композиційні особливості класичних рукописних написів, технічні особливості виконання обраного напису. Завдання: <u>обрати той самий графічний напис, що і в першому модулі</u> (чорно-білий/кольоровий). Композиція змінюється в залежності від вимог до задань. Напис має містити від 15 літер і більше (кирилиця/латиниця). Формат виконання А4: <u>рукописний напис (звичайна графема)</u> .	10	
11.2026				2	Поточний перегляд
12.2026	7	лекційні, практичні	Принципи взаємозв'язків літерних елементів у рукописному написі; роль ритму, пропорцій, щільності, насиченості, контрастності та ін. Завдання: <u>обрати той самий графічний напис, що і в першому модулі</u> (чорно-білий/кольоровий). Композиція змінюється в залежності від вимог до задань. Напис має містити від 15 літер і більше (кирилиця/латиниця). Формат виконання А4: <u>рукописний напис (ламана графема)</u> .	14	
12.2026				2	Поточний перегляд

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
<i>1 модуль</i>		
1.	Поточний контроль	15-10
2.	Поточний контроль	15-10
3.	Поточний контроль	10-10
<i>2 модуль</i>		
4	Поточний контроль	20-10
5	Поточний контроль	20-10
6	Поточний контроль	20-10
Всього балів		100-60

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали	0-20	0-40	Критерії оцінювання
A 90 - 100	16 - 20	37 - 40	Студент в повному обсязі опанував матеріал практичного курсу, творчо та якісно виконав усі поставлені завдання, проявив креативне мислення при виконанні завдань, логічно обґрунтував послідовність виконання необхідних завдань, професійно виконав усі етапи завдання, додатково брав участь у міжнародних або всеукраїнських конкурсах, виставках, фестивалях (отримав відзнаку).
B 82 - 89	12–15	35 - 37	Студент добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно виконав усі поставлені задачі, творчо підійшов до виконання практичних завдань, але при цьому робота має незначні недоліки.
C 75-81	11 - 13	33 - 34	Студент в цілому добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно та якісно виконав більшість поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки (відсутність творчого підходу тощо).
D 64 - 74	8 - 10	29 - 32	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи тощо).
E 60-63	6 - 8	26 - 28	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, не впорався з головними задачами дисципліни, практична робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи, значна кількість суттєвих помилок при виконанні завдання, пропуски занять без поважних причин тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента:

- а). творчий підхід під час практичних занять (2-5 балів);
- б). виставкова діяльність у всеукраїнських та міжнародних виставках (5 до 10 балів);

в) участь у конференції або публікацію статті за темами дисципліни (5 до 10 балів відповідно);

г) участь у конкурсах та/або виставках за темою дисципліни (всеукраїнські – 5, міжнародні – 10).

Методичне забезпечення

1. Даниленко В.Я. Дизайн. Підручник. Харків: ХДАДМ, 2004. 320 с.
2. Кудрявцев А.И. Шрифт. История. Теория. Практика: учеб.-метод. пос. М.: Университет Натальи Нестеровой, 2003. 248 с.
3. Лесняк В. И. Графический дизайн (основы профессии). К.: Bios Design Books, 2009. 416 с.

Рекомендована література

Основна:

1. Іваненко Т. Художньо-образні особливості формоутворення акцидентного шрифту: дис. ... канд. мистецтв-виробництва: 05.01.03. Харків. 2006. 57 с.
2. Кандинский В. Точка и линия на плоскости. Санкт-Петербург: Азбука. 2008. 240 с.
3. Мітченко В. Каліграфія. Взаємопливи шрифтів. Теорія і практика. Кирилиця і латиниця. Історія і сучасність. Київ: Laugus. 2018. 288 с.
4. Пандирева Є.А. Морфологічний аспект рукотворного графічного напису у візуальному середовищі міста: морфологічний аспект (II пол. XX ст. – XXI ст.): дис. ...док. філос. (Ph.D): 023. Харків. 2024. 284 с.
5. Хогарт В. Анализ красоты. Москва: Азбука-классика. 2010. 224 с.

Допоміжна:

1. Дербилова Е.А. Дар шрифта. Харьков: Консум, 2003. 176 с.
2. Іваненко Т.О. Біфункціональність акцидентного шрифту: реклама і мультимедіа. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків: ХДАДМ, 2011. 184 с.: іл.
3. Іваненко Т. О. Оригінальність без меж: природа акцидентного шрифту. Х.: ХДАДМ, 2011. 184 с.; іл.
4. Капр А. Эстетика искусства шрифта; пер. с нем. М.: Книга, 1979. 124 с.
5. Лесняк В. И. Акцидентный шрифт: 75 оригинальных шрифтов. Х.: Колорит, 2004. 140 с.
6. Лесняк В. І. Відтворення шрифтової спадщини: 40 оригінальних шрифтів. Київ: ArtHuss, 2020. 160 с.
7. Лесняк В. И. Модернистские и постмодернистские шрифты: 44 оригинальных шрифта. Х.: Колорит, 2006. 148 с.
8. Мітченко В. Естетика українського рукописного шрифту. К.: Грамота, 2007. 208 с.